Natura Hungarica

1. A PROJEKT SZAKMAI PROGRAMJA:

A szakmai program hat, egymásra épülő tematikus modulból áll. A modulok a Homokhátság környezeti problémáinak megértésétől a lehetséges beavatkozásokon keresztül az egyéni életstratégiák kialakításáig vezetik el a résztvevőket.

I. modul – A Homokhátság átalakuló tája

A Homokhátság természeti adottságai, homoktalajok, vízháztartás, felszíni és felszín alatti vizek. A táj történeti átalakulása, a vízrendezés, a mezőgazdasági tájhasználat és a talajvízszint-süllyedés kapcsolata. A kiszáradás ökológiai, gazdasági és társadalmi következményei.

II. modul – Klímaváltozás: mi történik és mi várható?

A klímaváltozás tudományos alapjai, a hőmérséklet, csapadék, párolgás és aszálygyakoriság változása. Szélsőséges időjárási események és a várható jövőbeli folyamatok. Klímamodellek értelmezése, tévhitek és félrevezető információk felismerése. A klímaváltozás és az emberi tájhasználat hatásainak elkülönítése.

III. modul – Táji léptékű alkalmazkodás

Vízvisszatartás és vízpótlás, a táji vízháztartás javítása, természetalapú megoldások. Vizes élőhelyek helyreállítása, talajnedvesség-megőrzés, erdő- és gyepgazdálkodás, fenntartható mezőgazdaság, alkalmazkodó gazdálkodás. A különböző beavatkozások előnyei, korlátai és lehetséges konfliktusai. Térségi együttműködés és közösségi döntéshozatal.

IV. modul – Alkalmazkodás az otthonunkban és településünkön

Klímatudatos ingatlan- és kertkialakítás, esővízgyűjtés, csapadékvíz helyben tartása, árnyékolás, hővédelem, víztakarékosság. A burkolt felületek csökkentése, szárazságtűrő növényzet, épületek energetikai korszerűsítése. Települési zöldfelületek, közterületek és közösségi alkalmazkodási megoldások.

V. modul – Klímaváltozás és életpálya: hogyan tervezzük a jövőnket?

A klímaváltozás hatása a helyi gazdaságra, mezőgazdaságra, turizmusra és foglalkoztatásra. Átalakuló és új szakmák: vízgazdálkodás, környezetvédelem, agrártechnológia, energetika, építőipar, informatika és tájgazdálkodás. A lakóhely, életmód és pályaválasztás összefüggései. A Homokhátságon maradás és a térség fejlődésében való részvétel lehetőségei.

VI. modul – Döntések és cselekvés: a Homokhátság jövője

A megszerzett ismeretek alkalmazása valós vagy modellezett döntési helyzetekben. Különböző alkalmazkodási stratégiák összehasonlítása, költségek, előnyök és kompromisszumok mérlegelése. Egyéni és közösségi cselekvési tervek, fiatalok által kidolgozott helyi megoldási javaslatok. (ez elég gumikeretes megfogalmazás, lásd majd lentebb, hogy mire gondoltam)

2. Néhány a foglalkozásokba beilleszthető elem

Interaktív szakmai előadások	Rövid, közérthető előadások animációkkal, térképekkel, helyi példákkal

Terepi foglalkozások	Kiszáradó tavak, vízvisszatartási helyszínek, természetközeli és intenzíven használt tájak összehasonlítása
Digitális térképezés	Műholdfelvételek, történeti térképek, vízfelület- és tájhasználat-változások vizsgálata (nem „száraz” hagyományos módszerekkel, hanem pl. ilyen volt, ilyen lett „csúszkás” bemutatással)
Kísérletek	Homoktalaj vízmegtartása, beszivárgás, párolgás, árnyékolás hatásának bemutatása
Pályaorientáció	Fiatal szakemberek bemutatkozása, klímaalkalmazkodáshoz kapcsolódó foglalkozások megismerése

3. Kiemelt gyakorlati projektfeladatok

1. Tervezd újra a környezeted egy részét!

A témavezető ismerteti a terület problémáit, adottságait és lehetőséget, ami alapján a gyerekeknek fel kell ismerni a kitörési pontokat, változtatási lehetőségeket.

2. Klímaálló otthon 2050-ben

Egy tipikus homokhátsági családi ház és kert átalakításának megtervezése. A diákok meghatározott költségkeretből választhatnak vízmegtartási, árnyékolási, energetikai és kertészeti beavatkozásokat. A megoldásokat költség, hatékonyság és fenntarthatóság alapján hasonlítják össze. Ezt lehetne valami stratégiai játék mintájára levezényelni (ez egyelőre ötletcsíra, majd beszéljünk róla)

3. Az én jövőm a Homokhátságon

A fiatalok különböző 2040–2050-es jövőképek alapján vizsgálják, milyen szakmákra, készségekre és megélhetési formákra lehet szükség. Saját érdeklődésük és lehetőségeik alapján személyes életpálya-forgatókönyvet készítenek, amelyben a helyben maradás és a mobilitás egyaránt reális lehetőség.

4. Te vagy a település döntéshozója!

Szerepjáték, amelyben a résztvevők önkormányzati vezetőként, gazdálkodóként, természetvédelmi szakemberként és helyi lakosként hoznak döntéseket egy vízhiánnyal küzdő település jövőjéről. A cél a különböző érdekek és kompromisszumok megértése, a táji- és vízhasználati konfliktusok feloldása, a környezetileg, társadalmilag és gazdaságilag is elfogadható közös metszet megtalálása.

4. A projekt társadalmi és szemléletformálási céljai

A projekt a környezeti ismeretek átadásán túl hozzájárulhat a Homokhátság népességmegtartó képességének hosszú távú erősítéséhez. Fontos, hogy a fiatalok a térség jövőjét ne kizárólag a kiszáradás, a gazdasági nehézségek és az elvándorlás szempontjából értékeljék, hanem megismerjék az alkalmazkodásban rejlő fejlődési és foglalkoztatási lehetőségeket is.

Kiemelt szemléletformálási célok:

- Tudományos gondolkodás fejlesztése: a tényeken alapuló tájékozódás, a klímaváltozással kapcsolatos tévhitek felismerése.
- Rendszerszemlélet kialakítása: a vízgazdálkodási, ökológiai, gazdasági és társadalmi folyamatok összefüggéseinek megértése.
- Cselekvőképesség erősítése: annak felismerése, hogy az egyéni és közösségi döntéseknek is jelentőségük van.
- Jövőorientált gondolkodás: hosszú távú, tudatos döntések támogatása a lakóhely, az életmód és a pályaválasztás területén.
- Helyi kötődés erősítése: a Homokhátság természeti és kulturális értékeinek, valamint fejlődési lehetőségeinek megismertetése.
- Annak felismerése, hogy a változásnak nem csak rossz oldala van, hanem rengeteg új lehetőséget is teremt. Nem elmenekülni kell, hanem tudatosan megkeresni a kitörési pontokat (közösségileg és egyénileg is).

5. Várható szakmai eredmények

A projekt eredményeként a résztvevők képesek lesznek megérteni a Homokhátság vízhiányának és környezeti átalakulásának legfontosabb okait, értelmezni a klímaváltozás várható hatásait, valamint különbséget tenni a tudományosan megalapozott és a félrevezető állítások között.

Megismerik a táji és települési szintű alkalmazkodás lehetőségeit, képesek lesznek egyszerűbb háztartási és ingatlanhasználati beavatkozások megtervezésére, valamint felismerik, hogy a klímaváltozás a saját jövőjükre és pályaválasztásukra is hatással lehet.

A projekt kézzelfogható eredményei lehetnek a diákok által kidolgozott helyi alkalmazkodási javaslatok, klímatudatos ingatlantervek, települési jövőképek és személyes életpálya-forgatókönyvek.

6. A szakmai megvalósítás alapelve

A projekt során különösen fontos elkerülni a klímaváltozás kizárólag katasztrófaközpontú bemutatását. A Homokhátság problémáinak súlyosságát nem szabad elhallgatni, ugyanakkor világossá kell tenni, hogy a jövő nem egyetlen előre meghatározott forgatókönyv szerint alakul.

A projekt vezérgondolata:

„Ismerd meg a változást, értsd meg az okait, és tanuld meg, hogyan alakíthatod a saját jövődet!”

Kiemelt eredményterületek:

(1) a Homokhátság problémáinak megértése,

(2) az alkalmazkodási lehetőségek gyakorlati megismerése,

(3) a fiatalok tudatos jövőtervezésének támogatása.

Ez a felépítés lehetővé teszi, hogy a projekt ne csupán környezeti szemléletformáló program legyen, hanem a térség hosszú távú társadalmi és gazdasági alkalmazkodását is szolgálja.